

Vakıflar Dergisi

Yıl: Haziran 2018 • Sayı: 49

Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları

VAKIFLAR DERGİSİ

Yıl: Haziran 2018 - Sayı: 49 Hakemli Dergidir.
Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.

TÜBİTAK ULAKBİM
Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

Sertifika No: 16651
ISSN: 1011-7474

Sahibi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Dr. Adnan ERTEM

Yayın Koordinatörü

Rifat TÜRKER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Adnan TÜZEN

Yayın Yönetmeni

Mehmet KURTOĞLU

Editörler

Hüseyin ÇINAR, Fatih MÜDERRİSOĞLU

İngilizce Editörü

Miyase KOYUNCU KAYA

Tashih

Hasan DEMİRTAŞ

Dergi Sekreteryası

Hasan DEMİRTAŞ

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Mehmet BULUT	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÇINAR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof.Dr. Yılmaz KURT	Emekli Öğretim Üyesi
Prof.Dr. Mehmet ÖZ	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Ali YILMAZ	Pamukkale Üniversitesi
Doç.Dr. Miyase KOYUNCU KAYA	TODAI
Dr. Öğr. Üyesi Fatih MÜDERRİSOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Murat YILMAZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Hakkı ACUN	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mahmut AK	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet AKGÜNDÜZ	Amsterdam Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof.Dr. Abide DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Géza DAVID	Macar Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ	Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Özer ERGENÇ	Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Süreyya FAROQHI	Bilgi Üniversitesi
Prof.Dr. Zekeriya KURŞUN	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut KAYA	Emekli Öğretim Üyesi
Prof.Dr. Yunus KOÇ	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Heath W. LOWRY	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. İlber ORTAYLI	Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin SUBAŞI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof.Dr. Eugenia KERMELİ ÜNAL	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aysıl TÜKEL YAVUZ	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Musa YILDIZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vefa ÇOBANOĞLU	İstanbul Üniversitesi
Dr. Rhoads MURPHEY	Emekli Öğretim Üyesi
Evangeila BALTA	Ulusal Yunan Araştırma Vakfı / Yunanistan
Mehmet Çetin	Araştırmacı

Yayın ve Danışma Kurullarındaki isimler unvan ve soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Dergimize gönderilen yazılar, önce yayın kurulunca incelenir ve uygun bulunanlar, değerlendirilmek üzere alanında çalışması ile tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazı, belge ve fotoğrafların her türlü hukuki mesuliyeti yazarına aittir.

Yazışma Adresi:

T.C. BAŞBAKANLIK

Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı
Vakıflar Dergisi Atatürk Bulvarı. No: 10 06050 Ulus / ANKARA / TÜRKİYE
Tel: (0312) 5096000 - Faks: (0312) 324 47 22
e-posta: vakiflaryayin@yahoo.com - web: www.vgm.gov.tr

Tasarım & Baskı:

Semih Ofset S.E.K. Yayıncılık
www.semihofset.com.tr - 0 312 341 40 75

İÇİNDEKİLER

XV-XVII. Yüzyıllarda Silistre’de Su Vakıfları	9
Water Waqfs of Silistre at XV-XVII. Centuries	
Ahmet Köç	
Hurufat Defterlerine Göre 18. Yüzyılda Palu.....	21
Palu in the 18th Century According to the Hurufat Registers	
Enver Çakar	
Mardin Mimarisinin Bilinmeyen Bir Kesiti: Şeyh Şeyhullah Camii	41
An Unknown Section of Mardin Architecture: Sheikh Sheikhullah Mosque	
Birgöl Açıkyıldız Şengül	
Gümüşhane Maden Emini Sadullah Efendi’nin Vakıfları.....	85
Mine Fiduciary Sadullah Efendi’s Waqfs in Gümüşhane	
Adnan Tüzen	
Vakıf Taşınmazların Kira Bedellerinin Tespitinde Karşılaşılan Sorunların Analizi.....	113
An Analysis of Problems Encountered in Determination of Rental Value of Waqf Rentals	
Yeşim Aliefendioğlu - Coşkun Turgut	
Türkiye’de Vakıflar Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1984-2016)	129
The Bibliometric Analysis of the Postgraduate Theses on Awqaf in Turkey (1984-2016)	
Muhammed Emin Durmuş - Süleyman Kaya	
Gerede (Krateia) Arastalar Bölgesi’nin Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirlik Bağlamında İrdelenmesi.....	145
In the Context of Socio-Cultural Sustainability Examination of Gerede (Krateia) Arasta Region	
Çiğdem Belgin Dikmen - Ferruh Toruk	
Deniz Müzesi’nde Sergilenen Tarihi Kadırga	167
The Historical Galley Exhibition in the Naval Museum	
Nalan Dönmez Yakarçelik	
Çoruh Barajları Suları Altında Kalan Tarihi Üç Caminin Taşıma Ve Rekonstrüksiyon Uygulamaları Hakkında Bir Değerlendirme	185
An Evaluation of the Relocation and Reconstruction Applications of Three Historical Mosques Submerged under the Water Of Çoruh Dams	
Seyfi Başkan	
Kitâbiyât	211

Türkiye’de Vakıflar Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1984-2016)

Muhammed Emin Durmuş*
Süleyman Kaya**

Öz

Türk ve İslam kültürünün ayrılmaz parçalarından biri olan vakıflar üzerine Türkiye’de pek çok akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların başında da lisansüstü tezler gelmektedir. Özellikle de doktora tezleri, alana katkı yapması bakımından önem arz etmektedirler. Buradan hareketle çalışmada, YÖK Ulusal Tez Merkezinin sağlamış olduğu veri tabanında yer alan ve yazarlar tarafından 1984-2016 tarihleri arasında vakıfların sosyo-ekonomik ve hukuki boyutuyla ilgili yapıldığı tespit edilen 197’si yüksek lisans 64’ü doktora olmak üzere toplam 261 lisansüstü tez, nicel analiz yöntemlerinden biri olan bibliyometrik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada, vakıflar hakkında tez konusu belirleyecek öğrencilerin veya danışmanı olan akademisyenlerin literatürde hangi konularda yoğunlaşma olduğunu ve hangi konularda boşlukların olduğunu görmelerini sağlaması ve ona göre konu seçmelerini kolaylaştırması amaçlanmaktadır. Çalışmada vakıflarla ilgili yapılan tezlerin daha çok Osmanlı dönemi vakıflarıyla ve vakıfların sosyal boyutlarıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulguların vakıflar konusunda tez yazacak öğrenciler için bir yol haritası çizmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Tezler, Vakıflar, Döküman İncelemesi, Vakfiye, Bibliyometrik Analiz.

The Bibliometric Analysis of the Postgraduate Theses on Awqaf in Turkey (1984-2016)

Abstract

Many academic studies have been conducted in Turkey on awqaf, which is one of the integral part of Turkish and Islamic cultures. Postgraduate theses are the primary sources of these studies. In particular, doctoral dissertations are important in terms of their contributions to the field. In this study, a total of 261 postgraduate theses, including 197 master’s theses and 64 doctoral theses found in the database of National Thesis Center of Council of Higher Education, were analyzed by bibliometric analysis method which is one of the quantitative analysis methods. The theses, prepared between 1984 and 2016, deal with socioeconomic and legal aspects of awqaf, as depicted by their authors. The aim of the study is to make it easier for academics and students, who are in search of topics for their thesis in the field of awqaf, to see which topics are concentrated in the literature and which ones are rare, so as to select a subject accordingly. It has been found that the theses on awqaf are mostly related to the social dimensions of awqaf of mostly Ottoman period. Findings from the study are expected to provide a road map for graduate students who will do research on waqfs.

Keywords: Postgraduate Theses, Awqaf, Document Review, Waqfiyya, Bibliometric Analysis.

* Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı ABD, muhammeddurmus@sakarya.edu.tr

**Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, suleymankaya@sakarya.edu.tr

1. Giriş

Üniversitelerde dört yıllık lisans eğitiminin ardından öğrencilerin ilgi alanlarına göre tercih ettikleri enstitülerde yaptıkları uzmanlaşmaya yönelik eğitime, lisansüstü eğitim adı verilmektedir. Lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu eğitimler akademik eğitimin ilk basamaklarını teşkil etmektedirler. Bu sebeple lisansüstü eğitim, öğrencilerin akademik kariyerlerinin şekillenmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bunun yanında lisansüstü eğitimlerin sonucunda ortaya çıkan tezler bilimsel bilgi niteliğine sahip oldukları için ülkeye katma değer sağlamak ve ülkenin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Lisansüstü eğitimin amacı, bireylere özgün düşünmeyi ve yaratıcı fikirler ortaya koymayı öğretmek, nihayetinde nitelikli bireyler yetişmesini sağlamak olduğu için üniversitelerin üzerinde durması gereken en önemli konulardan birisi lisansüstü tezlerdir.

Türkiye’de eğitim veren 183 üniversitede toplam 137 farklı enstitü altında yüzlerce farklı yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Bu enstitülerde, 2015-2016 yılı eğitim ve öğretim verileri baz alındığında 417.084 yüksek lisans öğrencisi, 86.094 doktora öğrencisinin eğitim gördüğü anlaşılmaktadır. Buna göre Türkiye’de eğitim gören yükseköğretim öğrencilerinin %6,24’ü yüksek lisans, %1,29’u ise doktora seviyesinde eğitim görmektedir (www.yok.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.04.2017).

Türk ve İslam tarihinin ayrılmaz parçalarından biri olup sosyal hayatla iç içe geçmiş olan vakıflar da geçmişten bugüne lisansüstü tezlerin konusu olmakta, araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Ancak bu tezlerde tekrarlar düşülmemesi için literatürün iyi bir şekilde incelenmesi ve literatürdeki boşluklara yönelik tez konularının belirlenmesi gerekmektedir. Böylece çalışılan tezler özgün bir değere sahip olma konusunda iddialı olacaklardır. Bu çalışma da vakıflar hakkında tez konusu belirleyecek öğrencilerin veya danışmanı olacak akademisyenlerin literatürde hangi konularda yoğunlaşma olduğunu, hangi konularda boşlukların olduğunu görmelerini sağlaması ve ona göre konu seçmelerine yardımcı olması amacından hareketle yapılmıştır.

Bibliyometri kavramını ilk tanımlayan yazarlardan biri olan Pritchard’a göre bibliyometri, matematiksel ve istatistiksel methodların bilimsel iletişim ortamlarına uygulanması demektir. (Pritchard, 1969: 348). Bibliyometrik analiz yöntemiyle yapılmış çalışmalarda belgelerin ya da yayınların bir takım özellikleri çözümlenerek bilimsel iletişime ilişkin çeşitli veriler elde edilmektedir. Bilimsel çalışmaların etkinliği genellikle bibliyometrik analiz yöntemiyle ortaya konulmaktadır (Al vd. 2010: 2). Bu durum da bu analiz yönteminin önemine işaret etmektedir. Bibliyometrik analiz methodu, hem açıklayıcı hem de değerlendirici nitelikte olabilir. Belirli bir dönemde yayımlanan makale sayısının tespiti açıklayıcı niteliğine, bir makalenin kendisinden sonra yapılan çalışmaları nasıl etkilediğinin belirlenmesi ise değerlendirici niteliğine örnek olarak gösterilebilir (McBurney ve Novak, 2002: 108).

Literatürde bibliyometrik analiz ile ilgili yapılan ilk çalışma, P.L.K. Gross ve E.M. Gross tarafından Journal of the American Chemical Society adlı dergide yayınlanan makalelerin kaynakçaları üzerinden 1927 yılında yapılmıştır (Yalçın, 2010: 207). Türkiye’de ise bibliyometrik analiz methoduyla yapılan ilk çalışmanın 1970 yılında Ahmet Kemal Özinönü tarafından yazılan “Growth in Turkish Positive Basic Sciences” adlı kitap olduğu söylenebilir (Al, 2008: 9).

Türkiye’de vakıflar hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli açılardan analizinin yapılmasını amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu veya olguların belli bir dönemdeki yazılı belgelerdeki bilgilerden hareketle analiz edilmesi yöntemidir (Şimşek ve Yıldırım, 2016: 140–45). Yayınların farklı yönleriyle analiz edilmesine olanak sağlayan doküman incelemesi yöntemiyle yapılan araştırmalara bibliyometrik araştırmalar da denmektedir (Coşkun vd. 2014: 381). Sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bu yöntem sayesinde bilimsel araştırmalar sistematik bir şekilde analiz edilebilmektedir. Bu yöntemin temel amacı, yazılı belgelerden veriler elde etmek, bu

verileri açıklamak, karşılaştırmak ve yorumlamaktır (Alkan, 2014: 44). Bibliyometrik analiz yöntemin en çok kullanılan iki methodu atıf analizi ve içerik analizidir. Son zamanlarda ise sosyal ağ analizi bir üçüncü method olarak yaygınlaşmakta ve çalışmalarda kullanılmaktadır (Acun, 2017: 70–71).

Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezinde yer alan, vakıfların sosyo-kültürel ve hukuki boyutlarına yönelik tezler genelde sosyal bilimler enstitüsü bünyesindeki programlarda, vakıf binaların mimari boyutları ile ilgili tezler ise genelde fen bilimleri enstitüsü bünyesindeki programlarda hazırlanmıştır. Çalışma, 1984-2016 yılları arasında vakıfların sosyo-ekonomik ve hukuki boyutu ile ilgili yapılmış ve yazarlar tarafından tespit edilebilmiş tezlerle sınırlandırılmış, vakıfların mimari boyutu ile ilgili tezler kapsam dışı bırakılmıştır. Bunun yanında 1924 yılında Evkaf Vekâleti'nin kaldırılmasından günümüze kadar kurulmuş olan vakıflarla ilgili yapılmış çalışmalar da araştırmaya dahil edilmemiştir. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise Türkiye'de, sadece Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezinde yer alan lisansüstü tezlerin çalışmaya dahil edilmesidir. Nitekim YÖK Tez Merkezi, Türkiye'de yazılmış tezlerin en derli toplu olarak kayıt altına alan ve en fazla tezi barındıran merkezdir. Bu sebeple araştırılacak konu ile ilgili literatür taraması yapılırken büyük ölçüde bu merkezdeki tezler bakılmaktadır. Ayrıca çalışmada bibliyometrik analiz için kullandığımız verilerin hepsi başka tarama sitelerinde de yer alan tezlerde bulunmamaktadır.¹ Bu durum da sadece YÖK Ulusal Tez Merkezi'ni esas almamıza neden olmuştur.

1 www.kaynakca.info adlı web sitesinde de "vakıf, vakıflar, vakfiye, para vakıfları ve evkaf" kelimeleri ile tarama yapılmış ve konumuz ile alakalı olup YÖK Tez Merkezi'nde kaydı olmayan sadece 3 tez tespit edilmiştir. Ancak bu tezlerin çalışmada analiz edilen bütün bilgilerine ulaşamadığımız için aşağıda zikredilen tezler analize dışı bırakılmış, sadece tezlerin adları zikredilmekle yetinilmiştir:

- Sevim KAYA (1986), "Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Vakıfları", YL Tezi.
- Adnan GÜRBÜZ (1987), "1574 (982 H.) Tarihli Defter-İ Evkaf-ı Rum'a Göre Amasya Kazası Vakıf Kayıtları", YL Tezi.
- Tahir ÖGÜT (1999), "Urfa Şehrinin Sosyal ve Ekonomik Yapılanması ve Rizvaniye Vakfı'nın Yeri (H.1152-1289/M.1739-1872)", YL Tezi.

Çalışma kapsamında Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezinde tespit edilen 261 lisansüstü tezin; türleri, ana ve alt konuları, yazıldıkları diller, tamamlandıkları yıllar, hazırlandıkları üniversiteler, enstitü ve anabilim dalları, izin durumları, tez danışmanları ve danışmanların ünvanları, yazarlarının cinsiyeti, sayfa sayısı ortalamaları, sayfa aralıkları, en çok kullanılan anahtar kelimeleri, başlık ve özetlerde en sık kullanılan kelimeleri tespit edilerek grafik ve tablolar yardımıyla analiz edilmiştir. Böylece vakıflarla ilgili yapılmış çalışmaların genel bir krokisi çizilmiştir.

Araştırmada analizi yapılan tezler YÖK Ulusal Tez Merkezinin web sitesinden ulaşılmıştır. YÖK tez tarama kataloğuna "vakıf, vakıflar, vakfiye, para vakıfları ve evkaf" kelimeleri yazılmış ve 177'si erişime açık, 84'ü erişime kapalı toplam 261 teze ulaşılmıştır. Konuyla ilgili olduğu tespit edilen 261 teze ilgili gerekli bilgiler excel tablosuna aktarılmış daha sonra da analiz edilmiştir. Erişime açık olan tezlerin içindeki kısımlarına da göz atılarak en az bir ana bölümü vakıflarla ilgili olan tezler de çalışmaya dahil edilmiştir. Erişime açık olmayan tezler ise direkt olarak başlığına bakılarak çalışma kapsamına alınmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma, 1984-2016 yılları arasında vakıflarla ilgili yapılan tezlerin tamamını kapsadığı, hiçbir tezin gözden kaçırılmadığı iddiasında değildir. Bundan dolayı gözden kaçmış olan veya yazarlar tarafından konuyla doğrudan alakalı görülmediği için bilerek çalışmaya dahil edilmeyen tezler bulunabilir.

2. Literatür Özeti

Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan bibliyometrik analiz yöntemi sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmakta ve bu yöntem ile pek çok araştırma yapılmaktadır. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de lisansüstü tezlerle ilgili yapılmış olan bibliyografik çalışmalarla ilgili literatür özeti verilmiştir. Bu tabloda sadece çalışmamız ile büyük ölçüde benzerlik gösteren çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir. Tabloda bibliyografik çalışma yapan yazarların adları, çalışmalarının başlıkları, alanları ve kapsamlarına dair bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Bibliyometrik Analiz Yöntemiyle Yapılmış Bazı Çalışmalar

Yazarlar	Çalışma Başlığı	Çalışmanın Kapsamı
Beşel ve Yardımcıoğlu (2017)	Maliye Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi: 2007-2016 Dönemi	1380’i yüksek lisans, 334’ü doktora olmak üzere toplam 1714 tez.
Selçuk ve Yardımcıoğlu (2017)	İslam Ekonomisi ve Finansı Alanında Türkiye’de Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	326’sı yüksek lisans, 75’i doktora olmak üzere 401 tez.
Beşel (2017)	Türkiye’de Maliye Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2003-2017)	1380’i yüksek lisans, 334’ü doktora olmak üzere toplam 1714 tez.
Güngörmüş (2016)	Türkiye’de Muhasebe Standartlarına Yönelik Yazılan Yüksek Lisans ve Doktora Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma	272’si yüksek lisans, 40’i doktora olmak üzere toplam 312 tez.
Tayfun vd. (2016)	Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz	269’u yüksek lisans, 69’u doktora olmak üzere toplam 365 tez.
Durukan vd. (2015)	Türkiye’de 2000- 2014 Yılları Arasında Okul Öncesi Eğitimi Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin İncelenmesi	326 yüksek lisans Tezi
Gül vd (2015).	Sağlık Yönetimi Lisansüstü Programlarında Yapılan Tezlerin Profili	449’u yüksek lisans, 33’ü doktora olmak üzere toplam 482 tez.
Aktan (2014)	Stratejik Planlama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	135’i Yüksek lisans, 15’i doktora olmak üzere toplam 150 tez
Alkan (2014)	Türkiye’de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984-2012)	530’u Yüksek Lisans ve 126’sı Doktora Olmak Üzere Toplam 656 Tez
Çoşkun vd. (2014)	Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013)	61’i Yüksek Lisans ve 11’i Doktora Olmak Üzere Toplam 72 Tez
Nergiz (2014)	Türkiye’de Lisansüstü Turizm Tezlerinin Bibliyometrik Profili (1990-2013)	1565’i Yüksek Lisans ve 783’ü Doktora Olmak Üzere Toplam 2348 Tez
Bıkmaz vd. (2013)	Eğitim Programları ve Öğretim Alanında Yapılan Doktora Tezlerine Ait İçerik Çözümlemesi (1974-2009)	358 doktora tezi
Küçükkoğlu ve Ozan (2013)	Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi	408’i Yüksek Lisans ve 55’i Doktora Olmak Üzere Toplam 463 Tez
Benligiray (2012)	Araştırmacıların Bankacılık Alanına Bilimsel Katkıları: Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere İlişkin Bir Araştırma	1483’ü Yüksek Lisans ve 287’si Doktora Olmak Üzere Toplam 1770 Tez
Küçük (2002)	Osmanlı Üzerine Tezler Bibliyografya ve İstatistik	Yurtiçi ve yurtdışında yazılmış 4500’ün üzerinde lisansüstü tez.

Tablodan da anlaşılacağı üzere Türkiye’de bibliyometrik yöntemle yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu yöntem ile çeşitli alanlarda çalışma yapmak mümkündür. Zira literatür özeti olarak verdiğimiz tabloda; İslam Ekonomisi, Maliye, Eğitim, Turizm, Stratejik Planlama, Bankacılık, Muhasebe, Sağlık gibi pek çok farklı alanda bibliyometrik çalışma örnekleri yer almaktadır.

Yukarıdaki tabloda yer alan çalışmalar bizim yapmış olduğumuz çalışmaya çok benzerlik göstermektedir. Nitekim zikredilen bu çalışmalar da bibliyometrik analiz yöntemini esas almış olup sadece Türkiye’de yazılmış olan tezleri ele almaktadır. Bunun yanı sıra analiz edilen veriler de çok benzerlik göstermektedir. Listedeki çalışmalardan farklı olarak vakıflarla ilgili yapılmış çalışmaları ele alan kaynakça çalışmaları, vakıf araştırmalarının mahiyeti ve metodu üzerine yazılmış çalışmalar da bulunmaktadır. Kaynakça çalışmasına örnek olarak Çınar ve Kaya (2015) tarafından kaleme alınan “Vakıflar Kaynakçası” kitabı, vakıf çalışmalarının mahiyeti ve metodu üzerine yazılmış çalışmalara ise Acun (2017) tarafından yazılan “Vakıf Araştırmalarının Sosyal Ağ Analizi: Merkezdekiler ve Kenardakiler” makalesi ve Yediyıldız (1985) tarafından yazılan “Vakıf İncelemelerinde Metod Araştırmaları” adlı yazı örnek verilebilir.

Acun (2017) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de vakıflar hakkında yazılmış olan çalışmalar, Sosyal Ağ Analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada *kaynakca.info* adlı veri tabanına, Vakıflar Dergisi’nde yayınlanmış çalışmaların bibliyografik bilgileri, tam metinleri ve bunlara ait atıflar girilmiştir. Böylece, Vakıflar Dergisi Yayın ve Atıf Dizini oluşturulmuştur. Çalışmanın hedefi bu dizinin, vakıflar hakkında çalışma yapacak olan araştırmacılar ve öğrenciler için bir yol haritası olmasıdır. Çalışmada sadece Bahaeddin Yediyıldız’ın farklı gruplar arasında köprü durumunda olmak manasına gelen arasındalık merkeziliği ölçütüne göre Vakıf Bulutsusu içinde yıldızlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yani Bahaeddin Yediyıldız, vakıf araştırmaları içerisinde sosyal kapital açısından en etkin kişidir. Bizin çalışmamızda da Bahaeddin Yediyıldız’ın en fazla lisansüstü tez çalıştıran ilk dört öğretim üyesinden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da Acun tarafından yapılan çalışmadan elde edilen

sonucu destekler mahiyettedir.

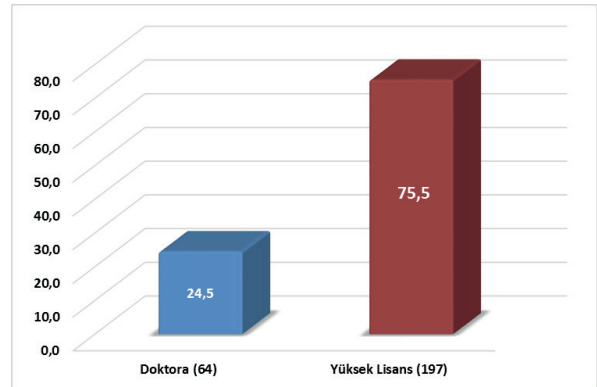
Vakıf çalışmalarının methoduyla ilgili yine Acun tarafından yazılan “Bilgisayar ve Vakıf Araştırmaları” adlı makalede, arşiv belgelerinin bilgisayar ortamına belirli bir numaralandırma ile kaydedilmesi (veri girişi) daha sonra bu verilerin etkin bir şekilde kullanılabilmesi ve ne şekilde işleneceğinin gösterebilmesi için bir program yazılması son olarak ise bu verilerin yorumlanması gerektiği vurgulanmıştır. Böylece arşiv belgelerine dayalı olarak yapılacak vakıf araştırmaları bilgisayar yardımıyla daha verimli ve etkin olacaktır (Acun, 1988: 375).

Kadı sicillerindeki belge türlerinin sosyal ağ analizi ile değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini araştıran Abacı tarafından kaleme alınan makale de vakıf çalışmalarının methodu üzerine yazılmış önemli çalışmalardan biri olarak gösterilebilir (Abacı, 2013).

3. Bulgular

3.1. Lisansüstü Tezlerin Türü

Çalışmada 197’si yüksek lisans 64’ü doktora olmak üzere toplam 261 lisansüstü tez analiz edilmiştir. Buna göre 1984-2016 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezlerin %75,5’i yüksek lisans, %24,5’i ise doktora çalışmasıdır. Bu durum da, vakıflar hakkında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin doktora seviyesinde yapılan tezlerin 3 katı olduğunu göstermektedir.

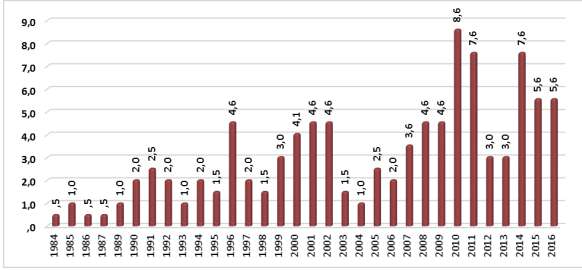
Grafik 1. Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı (%)

3.2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.2.1 Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

1984-2016 yılları arasında toplam 197 yüksek lisans tezi çalışılmıştır. Aşağıdaki grafikte de görüldüğü

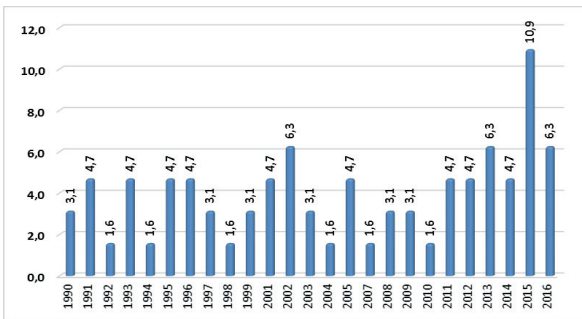
üzere yüksek lisans tezlerinin oranında 1995 yılından sonra önemli bir artış meydana gelmiştir. 1995 ve öncesi yıllarda yapılan yüksek lisans tezlerinin yıl başına düşen ortalaması %2,6 iken 2006 ve 2016 yılları arasında yapılan tezlerin ortalaması %10’dur. 1996 ile 2005 yılları arasında yapılan yüksek lisans tezlerinin ortalaması ise %5,8’dir. Bu durum son yıllarda vakıflarla ilgili yapılan çalışmaların sayısında gözle görülür bir artış olduğunu göstermektedir. Ayrıca 1988 yılında vakıflarla ilgili yüksek lisans tezi yazılmadığı dikkat çekmektedir.

Grafik 2. Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı (%)

3.2.2 Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

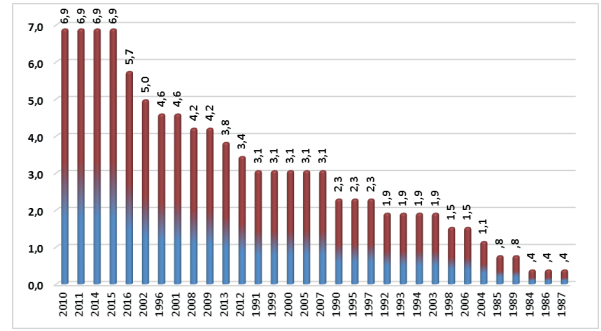
Çalışmanın zaman aralığı olan 1984-2016 yılları arasında vakıflarla ilgili 64 doktora tezi yapılmış olup en fazla doktora tezi yapılan yıllar sırasıyla 2015, 2002, 2013 ve 2016 yıllarıdır. 1984 yılından 1990 yılına kadar vakıflarla ilgili yapılmış her hangi bir tez tespit edilememiştir. Aynı şekilde 2000 ve 2006 yıllarında da yapılmış doktora tezine rastlanmamıştır. Yüksek lisans tezlerinde olduğu gibi doktora tezlerinin ortalaması da 1995 ve öncesi yıllarda %2,1 ile en düşük, 2006 ve 2016 yılları arasında ise %3 ile en yüksek orana sahiptir. 1996 ile 2005 yılları arasındaki doktora tezlerinin ortalaması ise %2,3’tür.

Grafik 3. Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı (%)

3.2.3 Lisansüstü Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Aşağıdaki grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan ve vakıflarla ilgili olduğu tespit edilen 261 lisansüstü tezin yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre en fazla lisansüstü tez çalışması yapılan yıllar sırasıyla 2010, 2011, 2014 ve 2016 yıllarıdır. En az lisansüstü tez çalışması yapılan yıllar ise sırasıyla 1984, 1986 ve 1987 yıllarıdır. 1988 yılında ise vakıflar hakkında her hangi bir tez çalışmasının yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Grafik 4. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (%)

3.3. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

1984-2016 yılları arasında vakıflarla ilgili en fazla yüksek lisans tezinin yapıldığı üniversite Selçuk Üniversitesi, en fazla doktora çalışmasının yapıldığı üniversite ise Ankara Üniversitesi'dir. Ancak en fazla lisansüstü tez aşağıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere Marmara Üniversitesi'nde yapılmıştır.

Çalışmanın konusu olan vakıflarla ilgili 49 farklı üniversitede toplam 197 yüksek lisans tezi, 21 farklı üniversitede ise toplam 64 doktora tezi çalışılmıştır. Vakıflarla ilgili en fazla lisansüstü tez çalışması yapan üniversiteler sırasıyla Marmara, Selçuk, İstanbul, Gazi ve Ankara üniversiteleridir. Vakıflarla ilgili tezlerin %49,9'u bu beş üniversitede yapılmıştır. Tablonun çok uzamaması için bünyesinde 4 tezdən az tez çalışması yapılan üniversiteler diğer başlığı altında kaydedilmiştir. Bu şekilde kaydedilen lisansüstü tezlerin oranı %20,6'dır.

Tablo incelendiğinde bazı üniversitelerde sadece yüksek lisans tezlerinin, bazılarında ise sadece doktora tezlerinin yapılmış olduğu görülmektedir. Örneğin İstanbul Teknik Üniversitesi ile Mersin Üniversitesinde vakıflarla ilgili sadece doktora tez çalışması

yapılmıştır. Birçok üniversitede ise sadece yüksek lisans tez çalışması yapılmasına rağmen doktora çalışması yapılmadığı tespit edilmiştir. ODTÜ ve İTÜ gibi teknik üniversitelerde de vakıflarla ilgili tezlerin yapıldığı görülmektedir. Bu üniversiteler bünyesinde yapılan tezlerde vakıfların sosyo-ekonomik yönlerinin yanında mimari boyutları da ele alınmıştır.

Tabloda bir başka dikkat çekici durum ise Ankara, Hacettepe ve Atatürk üniversitelerinde yapılan doktora tez sayılarının, yüksek lisans tez sayılarından fazla olmasıdır. Ankara Üniversitesinde yapılmış lisansüstü tezlerin 11'i doktora 9'u yüksek lisans, Hacettepe Üniversitesinde yapılmış lisansüstü tezlerin 7'si doktora 2'si yüksek lisans, Atatürk Üniversitesinde yapılmış lisansüstü tezlerin ise 3'ü doktora 2'si yüksek lisans tezidir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara Üniversitesi	22	11,2	10	15,6	32	12,3
Selçuk Üniversitesi	25	12,7	6	9,4	31	11,9
İstanbul Üniversitesi	21	10,7	5	7,8	26	10
Gazi Üniversitesi	17	8,6	4	6,3	21	8
Ankara Üniversitesi	9	4,6	11	17,2	20	7,7
Uludağ Üniversitesi	15	7,6	1	1,6	16	6,1
Hacettepe Üniversitesi	2	1	7	10,9	9	3,4
Atatürk Üniversitesi	2	1	3	4,7	5	1,9
Necmettin Erbakan Üniversitesi	3	1,5	2	3,1	5	1,9
Sakarya Üniversitesi	4	2	1	1,6	5	1,9
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	5	2,5	-	-	5	1,9
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	4	2	-	-	4	1,5
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	1,5	1	1,6	4	1,5
Balıkesir Üniversitesi	3	1,5	1	1,6	4	1,5
Erciyes Üniversitesi	2	1	2	3,1	4	1,5
Fırat Üniversitesi	4	2	-	-	4	1,5
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	3	1,5	1	1,6	4	1,5
Kırıkkale Üniversitesi	4	2	-	-	4	1,5
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	1	2	3,1	4	1,5
Diğer	47	18	7	10,9	54	20,6
Toplam	197	100	64	100	261	100

3.4 Lisansüstü Tezlerin Danışmanlara Göre Dağılımı

1986-2016 yılları arasında vakıflarla ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinde danışmanlık yapan 153 öğretim üyesi, doktora tezlerinde danışmanlık yapan 52 öğretim üyesi, genel olarak lisansüstü tezlerde ise 187 farklı öğretim üyesi danışmanlık yapmıştır. Lisansüstü tezlerde danışmanlık yapan toplam 187 öğretim üyesi olması hasebiyle tablonun çok fazla uzamaması için 3 ve üstü sayılarda tez çalıştıran öğretim üyeleri tabloya dahil edilmiş, 3'den az tez çalıştıran öğretim üyeleri ise diğer başlığı altında zikredilmiştir.

Tabloya göre vakıflarla ilgili en fazla yüksek lisans tez çalışmasına danışmanlık yapan öğretim üyeleri %4,1 ortalama ile Yusuf Küçükdağ, %2'şer ortalama ile Ahmet Kal'a, Zeketiya Bülbül ve Ziya Kazıcı'dır. En fazla doktora tez çalışmasına danışmanlık yapan öğretim üyeleri ise %7,8 ortalama ile Ahmet Tabakoğlu, %6,3

ile Bahaeddin Yediylidiz ve %3,1 ile Özer Ergenç; genel olarak bakıldığında en fazla lisansüstü tez çalışmasına danışmanlık yapan öğretim üyeleri ise %3,4 ile Yusuf Küçükdağ ve %3,1 ile Ahmet Tabakoğlu hocalarımızdır.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Danışmanlara Göre Dağılımı

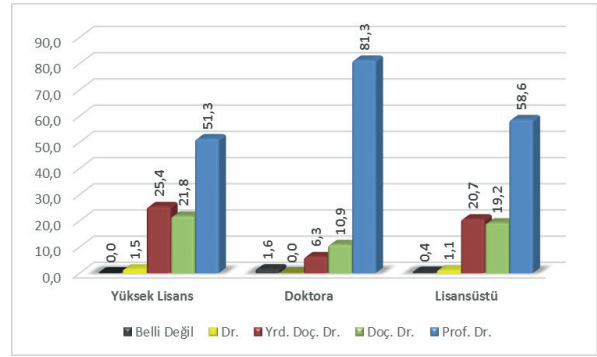
Danışman Adları	Y.Lisans		Doktora		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yusuf Küçükdağ	8	4,1%	1	1,6%	9	3,4%
Ahmet Tabakoğlu	5	1,5%	3	7,8%	8	3,1%
Ahmet Kal’a	4	2,0%	1	1,6%	5	1,9%
Bahaeddin Yediylidiz	1	0,5%	4	6,3%	5	1,9%
Ziya Kazıcı	4	2,0%	1	1,6%	5	1,9%
Hüseyin Özdeğer	3	1,5%	1	1,6%	4	1,5%
İsmet Kayaoğlu	4	2,0%	-	-	4	1,5%
Osman Çetin	3	1,5%	1	1,6%	4	1,5%
Zekeriya Bülbül	4	2,0%	-	-	4	1,5%
Ali İhsan Karataş	3	1,5%	-	-	3	1,1%
Mustafa Alkan	2	1,0%	1	1,6%	3	1,1%
Özer Ergenç	1	0,5%	2	3,1%	3	1,1%
Diğer Danışmanlar	155	79,2%	49	73,4%	204	78,2%
Toplam	197	100%	64	100%	261	100%

3.5. Lisansüstü Tezlerin Danışman Ünvanlarına Göre Dağılımı

Vakıflar hakkında yapılan lisansüstü tezlerin danışmanlığını yürüten öğretim üyelerinin %58,6’sı Prof. Dr. ünvanına, %19,2’si Doç. Dr. ünvanına, %20,7’si Yrd. Doç. Dr. ünvanına, %1,1’i Dr. ünvanına sahiptir. %0,4 oranına sahip olan ünvan ise bilinmemektedir. Grafik 5’de de görüldüğü üzere Prof. Dr. ünvanına sahip olan öğretim üyelerinin hem yüksek lisans hem

doktora hem de genel olarak lisansüstü tez danışmanlık oranı diğerlerine nazaran bir hayli fazladır. Özellikle doktora tezleri dikkate alındığında bu farkın iyice arttığı görülmektedir. Prof. Dr. ünvanına sahip olan öğretim üyelerinden sonra en fazla tez çalıştıran öğretim üyelerinin Yrd. Doç. Dr. ünvanına sahip olduğu görülmektedir.

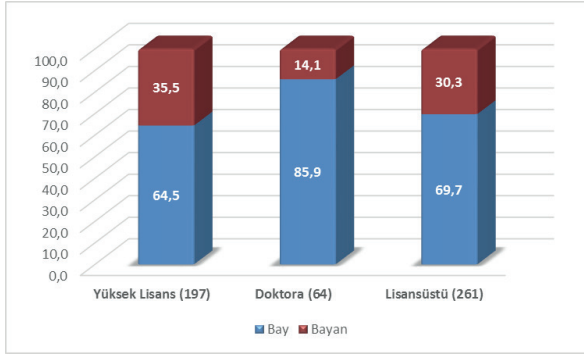
Grafikte doktor ünvanına sahip olan bir öğretim görevlisinin yüksek lisans tez danışmanlığı yaptığı, bir öğretim görevlisinin ise ünvanının belli olmadığı dikkat çekmektedir. Ünvanı belli olmayan öğretim görevlisinin danışmanlığını yaptığı tez ile ilgili YÖK veri tabanındaki kayıta danışman bölümü boş bırakıldığı için bu bilgi tespit edilememiştir.

Grafik 5. Lisansüstü Tezlerin Danışman Ünvanlarına Göre Dağılımı (%)

3.6. Lisansüstü Tezlerin Yazarlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Çalışmada analiz edilen 261 lisansüstü tez çalışmasının yazarlarının cinsiyetleri aşağıdaki grafikte gösterimiştir. Lisansüstü tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımına bakıldığında erkeklerin kadınlardan hem yüksek lisans hem de doktora seviyesinde daha fazla sayıda tez çalışması yaptığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin yazarlarının %64,5’i erkek, %35,5’i kadın; doktora tez yazarlarının %85,9’u erkek, %14,1’i kadın; genel olarak lisansüstü tezlerin ise yazarlarının %69,7’si erkek, %30,3’ü kadındır. Bu da göstermektedir ki vakıflar konusu erkeklerin dikkatini kadınlardan daha fazla çekmektedir.

Grafik 6. Lisansüstü Tezlerin Yazarlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (%)

3.7. Lisansüstü Tezlerin Dillerine Göre Dağılımı

261 lisansüstü tezin %96,6'sı Türkçe, %3,4'ü ise İngilizce yazılmıştır. İngilizce yazılan tezlerin oranının düşük olması eğitim dili İngilizce olan bölümlerin sayısının azlığı ve öğrencilerin genellikle eğitim dili Türkçe olan bölümlerde lisansüstü çalışma yapmayı tercih etmesidir. İngilizce olarak yazılan 9 tezden 1'i doktora 8'i ise yüksek lisans tezidir. İngilizce tezlerin 4'ü İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, 3'ü Boğaziçi Üniversitesi, 1'i Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve 1'i de Sabancı Üniversitesi'nde yazılmıştır. İngilizce olarak yazılan tek doktora tezi İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde yazılmıştır.

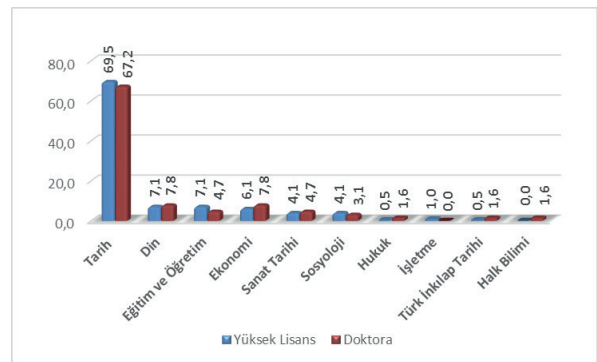
3.8. Lisansüstü Tezlerin Enstitü, Anabilim Dalı ve Konularına Göre Dağılımı

Vakıfların sosyo-ekonomik yönlerini ele aldığı tespit edilen tezlerin %90'ı Sosyal Bilimler Enstitüsü, %5'i Eğitim Bilimleri Enstitüsü, %1,9'u Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, %1,1'i Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde çalışılmıştır. Geri kalan %2'lik kısım ise Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Ekonomi ve Siyaset Bilimi, Ortadoğu Araştırmaları, Türk İnkılap Tarihi Enstitütüleri altında hazırlanmıştır. Çalışma vakıfların sosyo-ekonomik ve hukuki yönleriyle ile sınırlandırıldığı için tezlerin çok büyük bir kısmının Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde olması tabii bir durumdur. Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde hazırlanan bazı tezlerde de vakıfların sosyo-ekonomik boyutuna önemli ölçüde değinildiği için bu tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Ancak büyük ölçüde vakıfların mimari yapısını ve sanatsal özelliklerini ele alan tezler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu

sebeple Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yapılan tezlerin oranı düşük çıkmıştır.

Çalışmaya dahil edilen vakıflarla ilgili 197 yüksek lisans tezi 26 farklı anabilim dalı; 64 doktora tezi 17 farklı anabilim dalı; toplamda 261 lisansüstü tez ise 30 farklı anabilim dalı altında yapılmıştır. En fazla yüksek lisans tezi %34 ile tarih anabilim dalında, en fazla doktora tezi %48,4 ile tarih anabilim dalında, genel olarak değerlendirildiğinde ise en fazla lisansüstü tezin %37,5 ile aynı şekilde tarih anabilim dalında yapıldığı tespit edilmiştir. Anabilim dalı tespit edilemeyen lisansüstü tezlerin oranı %20,7 ile tarih anabilim dalı tezlerinden hemen sonra gelmektedir. Anabilim dalı bilinmeyen lisansüstü tezleri, %10 ile İslam Tarihi ve Sanatları, %5 ile İlköğretim, %4,2 ile İktisat, %3,8 ile Temel İslam Bilimleri anabilim dalları takip etmektedir.

Grafik 8'de YÖK tez merkezinde yer alan vakıflarla ilgili tezlerin "Tez Bilgileri Detay" bölümündeki konularına göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre ilgili tezlerin konularına göre dağılımı yapıldığında hem yüksek lisans hem doktora seviyesinde en fazla "Tarih" konusu altında tezlerin kaydedildiği görülmektedir. Daha sonra ise lisansüstü tezler din, eğitim-öğretim ve ekonomi konuları altında kaydedilmiştir.

Grafik 8. Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı (%)

Aşağıdaki tabloda ise lisansüstü tezlerin alt konularına göre dağılımına dair veriler bulunmaktadır. Tabloya göre hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde toplamda %25,3 oranıyla en fazla belli bir coğrafi alana ait olan vakıflar çalışılmıştır. Belli bir coğrafi alanla ilgili vakıflara dair yapılan 66 tez çalışması toplamda 46 farklı coğrafi alanı kapsamak-

tadır.² En fazla sayıda teze konu olan coğrafi alanlar sırasıyla şöyledir: Bursa 6, İstanbul 5, Ankara 3 teze, Diyarbakır, Erzurum, Hicaz, Kahramanmaraş, Kayseri, Kütahya, Manisa, Şanlıurfa, Tokat ve Yozgat 2’şer teze konu olmuştur. Adana, Adıyaman, Afyon, Akşehir, Arnavutluk, Balkanlar, Bilecik, Bitlis, Bolu, Çorum, Düzce, Edirne, Elbistan(Kahramanmaraş), Filipe, Gaziantep, Gümilcine, Isparta, Kalecik (Kırklareli), Kıbrıs, Makedonya, Mısır, Muş, Samsun, Saraybosna, Silistre, Trabzon, Uşak, Ünye (Ordu), Üsküp ve Van bölgelerindeki vakıfları ele alan 1’er tez bulunmaktadır. Sivas, Tokat ve Amasya olmak üzere üç coğrafi alanda yer alan vakıfları inceleyen de 1 tez bulunmaktadır.

Vakıflar hakkında yapılan lisansüstü tezlerin en fazla ele aldıkları bir diğer alt konu başlığının da “Kurumlar” olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Buna göre yüksek lisans tezlerinin %18,8’i, doktora tezlerinin ise %12,5’i kurumları ele almıştır. Bu tezlerde çalışılan kurumlar ve çalışılma sayıları şöyledir: 13 medrese, 7 sağlık, 6 tekke ve zaviye, 4 mektep, 2’şer kervansaray, imaret ve belediyeçilik, 1’er de mevlevihane ve sosyal güvenlik kurumları ile ilgili lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. 7 tezde ise birden fazla kurum üzerinden eğitim sistemi ele alınmıştır. Bu verilerden hareketle vakıf kurumları hakkında yapılan tezlerde genellikle eğitim hizmetlerine yönelik olan kurumların tercih edildiği söylenebilir.

Alt konu başlığı olarak “Şehir Tarihi” adı altına kaydedilen vakıflarla ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin oranı %10,7 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Şehir tarihi açısından vakıflarla ilgili yapılan 26 tezde 19 farklı şehir ele alınmıştır. Bu tezlerde ele alınan şehirler şöyledir: Kahramanmaraş, Bor (Niğde) ve Aksaray 2’şer teze, Amasya, Ankara, Ereğli (Konya), Ermenek (Karaman), Göcî-yi Kebîr (Konya), Günyüzü (Eskişehir), Iğın (Konya), İstanbul, Karapınar (Konya), Kırılı (Karaman), Konya, Mihalıççık (Eskişehir), Seydişehir (Konya), Sivas, Şanlıurfa ve Tırhala 1’er teze konu olmuştur. 1 tezde Hüdavendigâr Sancağı içerisinde yer alan Göynük ve Yenice-i Taraklı kazaları olmak üzere iki farklı yer ele alınmıştır. 3 farklı tezde ise genel olarak şehir tarihinde vakfın konumu çalışılmıştır. Vakıfların şehir tarihi içerisindeki konumu ve etkileri üzerine yapılmış tezlerde en fazla Konya şehrinin çalışıldığı bu açıklamalardan anlaşılmaktadır.

Tabloda yer alan “Genel” başlığı altında her hangi bir alt başlığa dahil edilemeyen ve genel olarak vakıflar hakkında bilgi veren tezler kaydedilmiştir. Tabloda dikkat çeken bir başka husus da “Transkripsiyon” ve “Vakfiye” alt konu başlıklarında yer alan tezlerin hepsinin yüksek lisans tezi olmasıdır. Doktora tezlerinde transkripsiyon ve vakfiye çalışmasının tercih edilmediği görülmektedir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Alt Konularına Göre Dağılımı

Alt Konu	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Belli Bir Coğrafi Alan Vakıfları	45	22,8	21	32,8	66	25,3
Kurumlar	37	18,8	8	12,5	45	17,2
Şehir Tarihi	21	10,7	5	7,8	26	10
Belli Bir Vakıf	20	10,2	6	9,4	26	10
Vakıf Kurucusu	14	7,1	8	12,5	22	8,4
Genel	12	6,1	6	9,4	18	6,9
Vakıf Hukuku	11	5,6	3	4,7	14	5,4
Transkripsiyon	14	7,1	-	-	14	5,4
Para Vakıfları	7	3,6	4	6,3	11	4,2
Vakfiye	10	5,1	-	-	10	3,8
Sosyal Hayat	3	1,5	2	3,1	5	1,9
Sosyo-Ekonomik Hayat	3	1,5	1	1,6	4	1,5
Toplam	197	100	64	100	261	100

2 * Bu coğrafi alanların sayısının artırılması mümkündür. Ancak biz burada sadece “Belli bir coğrafi alan vakıfları” şeklinde yaptığımız sınıflandırmadaki tezlerin çalışıldıkları coğrafi alanları verdik. Zira diğer sınıflandırmalarda bu bölgelerden başka coğrafi alanlar da bulunmaktadır.

Aşağıdaki tabloda vakıflar hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin dönemlerine dair dağılımlarına yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere hem yüksek lisans hem de doktora seviyesinde yapılan tez çalışmalarında en fazla Osmanlı dönemi vakıfları çalışılmıştır. Osmanlı dönemindeki vakıfları ele alan lisansüstü tezlerin oranı %78,2'dir. Tabloda yer alan "Genel" başlığı altında her hangi bir dönem içerisine dahil edilemeyen, genellikle vakıfların hukuki boyutunu ele alan tezler yer almaktadır. Bu şekilde genel tezlerin oranı %8,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Birden fazla dönemi kapsayan tezlerin oranı ise %3,8 ile üçüncü sıradadır. Hz. Peygamber dönemi vakıflarıyla ilgili yapılmış 1 doktora, Eyyübiler dönemi vakıflarına ilgili yapılmış 1 yüksek lisans tezi bulunmaktadır.

En fazla lisansüstü tezin Osmanlı döneminde yapıldığı daha önce ifade edilmişti. Bu dönemin en genel

haliyle 14-20. yüzyıl arasındaki dönemi kapsadığı göz önünde bulundurulursa tezlerin Osmanlı'nın farklı farklı yüzyıllarında yapılmış olacağı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı aşağıdaki tabloda Osmanlı dönemi vakıflarını ele alan tezlerin hangi yüzyıllarda yapıldığına dair veriler bulunmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere Osmanlı dönemi vakıflarıyla ilgili yapılan tezlerin %18,1'i 16. yüzyılı, %9,8'i 18. yüzyılı, %9,3'ü 19. yüzyılı, %8,3'ü ise 17. yüzyılı kapsamaktadır. Diğer yüzyıllardaki vakıflarla ilgili yapılan tezlerin oranı bu yüzyıllara nazaran daha düşük orandadır. Tabloda "Genel" başlığı altında hangi yüzyılı kapsadığı hakkında malumat bulunmayan veya vakıfların hukuki boyutu gibi tarihle sınırlandırılma gereği duyulmayan tezlere yer verilmiştir. %19,6 ile en yüksek orana sahip olan başlığın "Genel" başlığı olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Lisansüstü Tezlerin Dönemlerine Göre Dağılımı

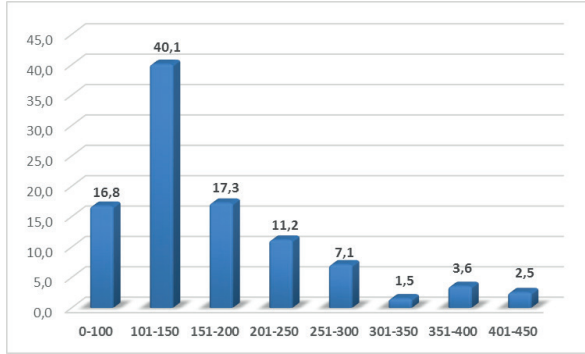
Dönem	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hz. Peygamber Dönemi	-	-	1	1,6	1	0,4
Eyyübiler Dönemi	1	0,5	-	-	1	0,4
Selçuklular Dönemi	6	3	2	3,1	8	3,1
Anadolu Selçukluları Dönemi	3	1,5	1	1,6	4	1,5
Beylikler Dönemi	5	2,5	1	1,6	6	2,3
Osmanlı Dönemi	155	78,7	49	76,6	204	78,2
Cumhuriyet Dönemi	3	1,5	2	3,1	5	1,9
Birden Fazla Dönem	5	2,5	5	7,8	10	3,8
Genel	19	9,6	3	4,7	22	8,4
Toplam	197	100	64	100	261	100

Tablo 7. Osmanlı Dönemi Vakıfları Hakkında Yapılan Tezlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

Yüzyıl	Sayı	%	Yüzyıl	Sayı	%
13-15	1	0,5	16-19	1	0,5
14	1	0,5	16-20	3	1,5
14-15	1	0,5	17	17	8,3
15	9	4,4	17-18	4	2,0
15-16	5	2,5	17-19	11	5,4
15-17	1	0,5	17-20	2	1,0
15-18	3	1,5	18	20	9,8
15-19	1	0,5	18-19	3	1,5
15-20	6	3	18-20	1	0,5
15-21	1	0,5	19	19	9,3
16	37	18,1	19-20	5	2,5
16-17	5	2,5	20	4	2,0
16-18	3	1,5	Genel	40	19,6

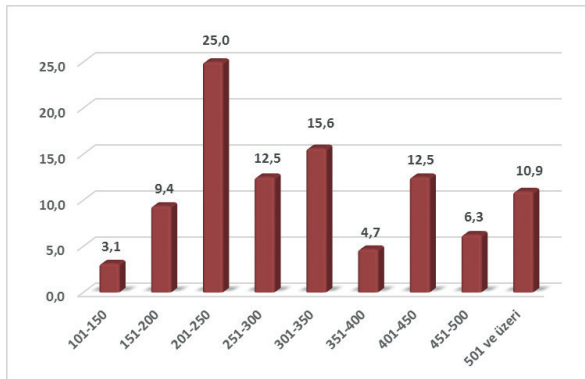
3.9. Tezlerin Sayfa Aralığı Dağılımı

Aşağıdaki grafikte yüksek lisans tezlerinin sayfa aralıklarına göre dağılımı gösterilmektedir. Anlaşıldığı üzere yüksek lisans tezlerinin %40,1’i 101 ile 150 sayfa aralığında yazılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde sayfa aralığı olarak en düşük oranın %1,5 ile 301-350 sayfa aralığında olduğu görülmektedir. 400 sayfadan yüksek yüksek lisans tez oranı ise %2,5’tir.

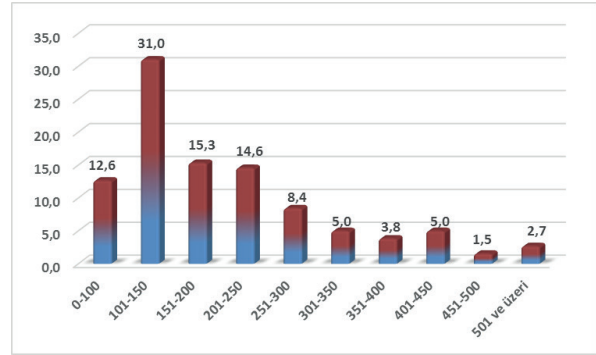
Grafik 9. Yüksek Lisans Tezlerinin Sayfa Aralığı Dağılımı (%)

Doktora tezlerinin sadece %3,1’i 101-150 sayfa aralığında yazılmıştır. Vakıflarla ilgili 101 sayfadan daha az bir doktora tezi yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber 450 sayfadan daha hacimli yüksek lisans çalışması bulunmazken doktora tezlerinin %17,2’si 450 sayfadan daha hacimlidir. Bu da doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine nazaran çok daha yüksek sayfalarda yazıldıklarını göstermektedir. Doktora tezlerinde en fazla orana sahip olan sayfa aralığı ise %25 ile 201-250 sayfa aralığıdır. Grafikten doktora tezlerinin genellikle 201 ile 350 sayfa aralığında yazıldığı sonucunu çıkarmak mümkündür.

Grafik 10. Doktora Tezlerinin Sayfa Aralığı Dağılımı (%)

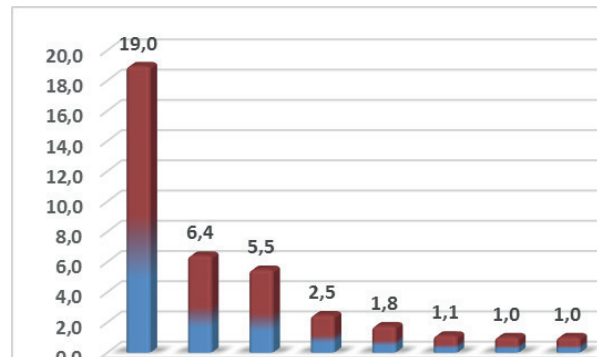
Vakıflarla ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin bütününe bakıldığında tezlerin sayfa sayısının %31 ile en fazla 101-150 aralığında, en düşük ise %1,5 ile 451-500 aralığında olduğu anlaşılmaktadır. 101 sayfadan aşağı doktora tezi yazılmadığı ancak yüksek lisans tezlerinin %12,6’sının 101 sayfadan daha az hacimli olduğu söylenebilir. Lisansüstü tezlerin sayfa sayıları genellikle 101 ile 250 aralığındadır.

Grafik 11. Lisansüstü Tezlerin Sayfa Aralığı Dağılımı (%)

3.10. Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelime Dağılımı ve Kelime Bulutları

Lisansüstü tezlerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin oransal dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Vakıflarla ilgili yapılmış lisansüstü tezlerde en çok kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla “Vakıflar”, “Osmanlı Devleti”, “Osmanlı Dönemi” şeklindedir. Buradan hareketle vakıflarla ilgili tezlerde en fazla Osmanlı dönemi vakıflarının, vakıf türü olarak ise medreselerin diğerlerine nazaran daha yoğun bir şekilde çalışıldığı sonucuna varılabilir. Bunun yanı sıra lisansüstü tezlerde zaman aralığı olarak, 16. ve 17. yüzyıllardaki vakıflar diğer yıllara nazaran daha fazla çalışılmış olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 12. Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelime Dağılımı (%)

Lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleriyle oluşturulan kelime bulutunda en ön plana çıkan kavramlar, Vakıflar, Osmanlı Devleti, Osmanlı Dönemi, Vakıf Hizmetleri, 16. yüzyıl, 17. yüzyıl ve 18. yüzyıl şeklindedir.

Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelimelerine İlişkin Kelime Bulutu

Aşağıdaki şekilde vakıflarla ilgili 1984-2016 yılları arasında hazırlanmış yerli lisansüstü tezlerin başlıklarında en sık kullanılan kelimelere ilişkin kelime bulutu yer almaktadır. Tez başlıklarında en ön plana çıkan kelime, anahtar kelimelerde olduğu üzere “vakıflar” kelimesidir. Buradan hareketle yazarların tez başlıklarını ve anahtar kelimelerini tez konularına uygun olarak belirledikleri söylenebilir.

Şekil 2. Lisansüstü Tezlerin Başlıklarına İlişkin Kelime Bulutu

Şekil 3'te ise çalışmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin Ulusal Tez Merkezinde yer alan özetlerinden bir kelime bulutu oluşturulmuştur. Kelime bulutunda en ön plana çıkan üç kelime sırasıyla, “Vakıf”, “Sosyal” ve “Osmanlı” kelimeleridir. Buradan hareketle vakıflarla ilgili tezlerde genellikle Osmanlı vakıflarının ve bu vakıfların sosyal yönlerinin ele alındığını söylemek mümkündür.

Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Özetlerine İlişkin Kelime Bulutu

3. Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye’de vakıflar hakkında yazılmış lisansüstü tezlerin nicel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi ile çeşitli açılardan analizi yapılmıştır. Bu bağlamda 1984-2016 yılları arasında vakıfların sosyo-ekonomik ve hukuki boyutunu ele aldığını tespit ettiğimiz 261 tez çalışmasının analizi yapılmıştır. Günümüz vakıfları ve vakıfların mimari boyutu ile ilgili tezler araştırma dışı bırakılmıştır.

Çalışmada analizi yapılan lisansüstü tezlerin %75,5’i yüksek lisans, %24,5’i ise doktora çalışmasıdır. Yüksek lisans çalışmaları doktora çalışmalarının üç katıdır. Yüksek lisans tezlerinin yazarlarının %64,5’i erkek, 35,5’i kadın; doktora tez yazarlarının 85,9’u erkek, 14,1’i kadındır. Kadınların oranı yüksek lisans tezlerinde daha yüksekken doktora tezlerinde oran düşmektedir. Vakıflarla ilgili çalışmamıza dâhil edilen ilk tez 1984 yılında yüksek lisans olarak yazılmıştır. İlk doktora tezi ise bu tarihler arasında 1990

yılında yazılmıştır. Vakıflarla ilgili en fazla lisansüstü tez çalışması yapılan yıllar sırasıyla 2010, 2011, 2014 ve 2015 yıllarıdır. Son yıllarda vakıflar üzerine daha fazla çalışma yapıldığı görülmektedir.

Vakıflarla ilgili en fazla lisansüstü tez çalışması yapan üniversiteler sırasıyla Marmara Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’dir. Vakıflarla ilgili tezlerin %49,9’u bu beş üniversitede yapılmıştır. En fazla lisansüstü tez çalışmasına danışmanlık yapan öğretim üyeleri ise %3,4 ile Yusuf Küçükdağ ve %3,1 ile Ahmet Tabakoğlu hocalarımızdır. Vakıflar hakkında yapılan lisansüstü tezlerin danışmanlığını yürüten öğretim üyelerinin %58,6’sı Prof. Dr. ünvanına, %19,2’si Doç. Dr. ünvanına, %20,7’si Yrd. Doç. Dr. ünvanına, %1,1’i Dr. ünvanına sahiptir, %0,4 oranına sahip olan ünvan ise bilinmemektedir. Lisansüstü tezlerin yazıldıkları yıllara bakıldığında zaman 261 lisansüstü tezin %96,6’sının Türkçe, %3,4’ünün ise İngilizce yazıldığı görülmektedir.

Çalışmada analizi yapılan 261 lisansüstü tez 30 farklı anabilim dalında yapılmıştır. En fazla lisansüstü tezin %37,5 ile aynı şekilde tarih anabilim dalında yapıldığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımında da tarih en başta gelmektedir.

Lisansüstü tezlerin başlıklarıyla ilgili hazırlanan kelime bulutunda; “Vakıflar”, anahtar kelimeleri ile hazırlanan kelime bulutunda; “Vakıflar”, “Osmanlı Devleti”, “Osmanlı Dönemi”, özetleri ile hazırlanan kelime bulutunda da yine “Vakıf”, “Sosyal” ve “Osmanlı” kelimeleri ön plana çıkmıştır. Buradan hareketle yazarların vakıflarla ilgili hazırladıkları tezlerin başlıkları ve anahtar kelimelerinin konuyla uyumlu olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra özet kelime bulutunda ön plan çıkan vakıf, Osmanlı ve sosyal kelimelerine bakarak vakıflarla ilgili yapılan tezlerin daha çok Osmanlı dönemi vakıflarıyla ve vakıfların sosyal boyutlarıyla ilgili olduğu şeklinde bir çıkarım yapmak mümkündür.

Lisansüstü tezlerin alt konularına göre dağılımına bulgulara bakıldığında hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde toplamda %25,3 oranıyla en fazla belli bir coğrafi alana ait olan vakıfların çalışıldığı, en

fazla teze konu olan coğrafi alanın Bursa olduğu, en fazla tezin 16. yüzyıl Osmanlı vakıflarını ele aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak vakıflar üzerine yazılmış makaleler hakkında da bibliyometrik analiz yöntemiyle çalışmaların yapılması bu çalışmayı daha da geliştirecek ve vakıf çalışacak araştırmacılara daha sağlıklı bir yol haritası çizmeye yardımcı olacağı söylenebilir.

Kaynaklar

Abacı, Dörtok, Zeynep (2013). "Bilgi Çağında Tarihçi Olmak": Sosyal Ağ Analizi Yaklaşımı ve Osmanlı Tarihi Çalışmaları". *Türk Tarih Eğitimi Dergisi* 2(2): 32–57.

Acun, Ramazan (1988). "Bilgisayar ve Vakıf Araştırmaları". *Vakıflar Dergisi* 20: 365–76.

— (2017). "Vakıf Araştırmalarının Sosyal Ağ Analizi: Merkezdekiler Ve Kenardakiler". *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi Bahaeddin Yediıldız Armağanı* 18: 358–70.

Aktan, Osman. 2014. "Stratejik Planlama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi". *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi* 2(1): 12–31.

Al, Umut. 2008. "Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım". Ankara Üniversitesi.

Al, Umut, Soydal, İrem, Yalçın, Haydar (2010). "Bibliyometrik Özellikleri Açısından Bilig'in Değerlendirilmesi". *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* 55:1-20.

Alkan, Gönül (2014). "Türkiye'de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984-2012)". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*: 41–52.

Benligiray, Serap (2012). "Araştırmacıların Bankacılık Alanına Bilimsel Katkıları : Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere İlişkin Bir Araştırma". *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 3(6): 26–46.

Beşel, Furkan, ve Fatih Yardımcıoğlu (2017). "Maliye Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi: 2007-2016 Dönemi". *Maliye Dergisi* 172: 133–51.

_____ (2017). "Türkiye'de Maliye Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2003-2017)". *International Journal of Public Finance (IJPF)*. Vol: 2 Issue: 1: 27 – 62.

Coşkun, İbrahim, Şahin DüNDAR, ve Cansu Parlak (2014). "Türkiye'de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013)". *Ege Eğitim Dergisi* 15(2): 375–96.

Durukan, Haydar, Yunus Atalay, ve Seyit Nurullah Şen (2015). "Türkiye'de 2000- 2014 Yılları Arasında Okul Öncesi Eğitimi Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin İncelenmesi". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*: 62–77.

Gül, İsa, Aysun Yeşiltaş, ve Belma Keklik (2015). "Sağlık Yönetimi Lisansüstü Programlarında Yapılan Tezlerin Profili". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(13): 231–34.

Güngörmüş, Ali Haydar (2016). "Türkiye'de Muhabese Standartlarına Yönelik Yazılan Yüksek Lisans Ve Doktora Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (25): 347–62.

Hazır Bıkmaz, Fatma, Erdem Aksoy, Özden Tatar, ve Canan Atak Altınyüzük (2013). "Eğitim Programları ve Öğretim Alanında Yapılan Doktora Tezlerine Ait İçerik Çözümlemesi (1974-2009)". *Eğitim ve Bilim* 38(168): 288–303.

Küçük, Serhat (2002). "Osmanlı Üzerine Tezler: Bibliyografya ve İstatistik". Hacettepe Üniversitesi, YL Tezi.

Mcburney, M. K. ve Novak, P. L. (2002). What Is Bibliometrics and Why Should You Care? Professional Communication Conference, IPCC. USA: IEEE International, 108-114.

Nergiz, Hatice Güçlü (2014). "Türkiye ' de Lisansüstü Turizm Tezlerinin Bibliyometrik Profili (1990-2013)". İçinde VII. *Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, , 212–21.

Selçuk, Mervan, ve Fatih Yardımcıoğlu (2017). "İslam Ekonomisi ve Finansı Alanında Türkiye'de Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi". *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies* 3(3): 63–78.

Şimşek, Hasan, ve Ali Yıldırım (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Pritchard, A. (1969). Statistical Bibliography Or Bibliometrics? *Journal Of Documentation*, 25, 348-349.

Tayfun, Ahmet vd (2016). “Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz”. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi 1 1*: 50–69.

<https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.04.2017.

Yalçın, Haydar (2010). “Millî Folklor Dergisinin Bibliyometrik Profili (2007-2009)”. *Millî Folklor Dergisi 22(85)*: 205–11.

[http:// kaynakca.hacettepe.edu.tr /](http://kaynakca.hacettepe.edu.tr/) Erişim Tarihi: 12.12.2017.

Yediıldız, Bahaeddin (1984) “Vakıf İncelemelerinde Metod Araştırmaları” , 2.Vakıf Haftası (Konuşmaları ve Tebliğler), s.16-18.